

Ulkoministeriön vastuullisuus- raportti 2023

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Sisältö

Esipuhe	2
1 Kuvaus raportoivasta organisaatiosta	4
1.1 Vastuullisuuden hallintotapa	4
1.2 Vastuullisuuden tavoitteet	4
2 Ulkoministeriön kädenjälki liittyen kestävän kehityksen tavoitteisiin.....	6
2.1 Kädenjälki: SDG 4 (hyvä koulutus).....	7
2.2 Kädenjälki: SDG 5 (sukupuolten välinen tasa-arvo).....	9
2.3 Kädenjälki: SDG 13 (ilmastotekoja)	12
2.4 Kädenjälki: SDG 16 (rauha, oikeuden-mukaisuus ja hyvä hallinto)	14
2.5 Kädenjälki: SDG 17 (yhteistyö ja kumppanuus).....	16
3 Ulkoministeriön jalanjälki eli toiminnan negatiiviset ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset toimintaympäristöön, sekä pyrkimykset jalanjäljen pienentämiseen.....	19
3.1 Ekologinen ulottuvuus	19
3.2 Sosiaalinen ulottuvuus.....	21
3.3 Taloudellinen ulottuvuus.....	23
4 Kuvaus raportin laadintavasta	25

ESIPUHE

Hyvä lukija,

Käsissänne on toinen ulkoministeriön tuottama vastuullisuusraportti, joka pohjautuu Valtiokonttorin vuonna 2021 antamaan ohjeistukseen. Vastuullisuusraportti 2023 jatkaa edeltäjänsä työtä ja käsittelee YK:n globaalien kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n toteutusta ulkoasianhallinnossa. Raportissa kerromme, kuinka olemme onnistuneet vastuullisuustavoitteissamme ja miten kehitämme toimintaamme tulevaisuudessa. Se on suunnattu ulkoministeriön sidosryhmille – viime kädessä kaikille suomalaisille.

Viime vuosien suurimpia haasteita kestävälle kehitykselle ovat olleet koronapandemia ja konfliktit, mukaan lukien Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Pandemian seurauksena kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisesta on tullut entistä vaikeampaa, ja monien tavoitteiden saavuttamisen osalta on otettu jopa takapakia. Venäjän hyökkäyssota on heikentänyt kansainvälistä yhteistyötä sekä muiden konfliktien tavoin aiheuttanut ihmishenkien menetyksiä ja inhimillistä kärsimystä.

Pandemia, sota ja muut haasteet korostavat entisestään Agenda2030:n toimeenpanon merkitystä. Kestävä kehitys luo turvallisuutta ja toimeentuloa, parempaa terveyttä ja koulutusta, jarruttaa ilmastonmuutosta ja lajikatkoa sekä vähentää äärimmäistä köyhyyttä. Se myös vähentää eriarvaisuutta ja edistää tasa-arvoa. Meillä ei ole varaa jättää tavoitteiden toteutumista puolitiehen.

Suomen toiminta Agenda2030:n saavuttamiseksi kytkeytyy vahvasti ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin: kestävyys on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan pohja, ja samalla kestävän kehityksen tavoitteet tukevat vakautta ja turvallisuutta sekä Suomen lähialueilla että globaalisti.

Suomi on omalla toiminnallaan esimerkillisesti edistänyt Agenda2030:n toteutumista. Osoituksena tästä Suomi sijoittui vuoden 2022 Sustainable Development -raportin globaalissa maavertailussa ensimmäiselle sijalle jo toista vuotta peräkkäin.

Saavutuksista huolimatta työnsarkaa riittää. Helmikuussa julkaistun Suomen Agenda2030-toimeenpanon arvioinnin mukaan Suomellakin on vaikeuksia saavuttaa kestävän kehityksen tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Tarvitaan siis uusia

toimintamalleja ja koko yhteiskunnan panosta, jotta tavoitteisiin päästäisiin määräjassa.

Ulkoministeriön rooli Agenda2030:n toimeenpanossa on merkittävä etenkin ulkosuhteissamme. Ulkoministeriön kädenjälki, eli globaalitason myönteiset seuraukset, ulottuu moniin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Jatkuvuuden ja vertailukelpoisuuden vuoksi olemme valinneet tämän vuoden vastuullisuusraporttiin samat viisi kestävän kehityksen tavoitetta kuin vuosi sitten: SDG 4 (hyvä koulutus); SDG 5 (sukupuolten tasa-arvo); SDG 13 (ilmastoteot); SDG 16 (rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto) sekä SDG 17 (yhteistyö ja kumppanuus). Raportoimme myös jalanjäljestämme, eli kielteisistä ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista, joita aiheutamme toimintaympäristölle erityisesti siitä näkökulmasta, miten pyrimme pienentämään tätä jalanjälkeä.

Antoisia lukuhetkiä!

Jukka Salovaara

Valtiosihteeri
ulkoministeriö

1 Kuvaus raportoivasta organisaatiosta

1.1 Vastuullisuuden hallintotapa

Vastuullisuutta hallinnoidaan ulkoministeriössä osana ministeriön normaalia toiminnan ohjausta ja työjärjestyksen mukaisia osastojen ja yksiköiden vastuita. Erilistä vastuullisuushallintaa ei ulkoministeriössä ole. Kestävän kehityksen osalta on valtion talousarviossa ulkoministeriön pääluokan 24 selvitysosassa kuvattu keskeiset tavoiteltavat asiat.

Rahallisesti mitattuna suurin osa vastuullisuustoimenpiteiden hallinnoinnista tapahtuu osana kehityspolitiikan ja -yhteistyön hallintoa ja varojen kohdentamista myöntöpäätöksineen. Kehitysyhteistyössä käytetyt tuloskartat ja niiden tueksi luodut indikaattorit on laadittu osaltaan tukemaan kestävän kehityksen tavoitteita. Tulostietoja käytetään kehityspolitiikan strategisen johtamisen ja tulosraportoinnin tukena. Lisäksi vastuullisuutta edistetään ministeriön oman toiminnan osalta ympäristöohjelmalla, jota on syksyllä 2021 päivitetty vuosille 2021–2030.

Ulkoministeriöön on vuonna 2018 perustettu Agenda2030-verkosto, jonka tavoitteena on vaihtaa näkemyksiä YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:een liittyvistä kysymyksistä, sekä samalla jalkauttaa Agendan toimeenpano tiiviimmin koko ulkoministeriön toimintaan. Verkosto koostuu eri osastojen ja yksiköiden edustajista ja kokoontuu tarvittaessa. Verkostolle tarjotaan ajankohtaista tietoa ja mahdollisuutta kannanottoon kestävään kehitykseen liittyen.

1.2 Vastuullisuuden tavoitteet

Suomi on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n kaikkien tavoitteiden saavuttamiseen määräaikaan mennessä. Tämä sitoutuminen on tehty hallituksen kestävän kehityksen selonteossa (VNS3/2020VP) sekä Suomen kestävän kehityksen toimikunnan strategiassa ja siihen liittyvässä Agenda2030-tiekartassa.

Ulkoministeriön kestävän kehityksen työtä ohjaavat mm. hallitusohjelma, valtioneuvoston Agenda2030-selonteko, valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko sekä kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko. Ulkoministeriön talousarvion vuoden 2022 toimeenpanoasiakirjassa määritellään tarkemmin ulkoasianhallinnon tavoitteet.

Agenda2030:n toimeenpanosta on ulkoministeriön osalta olemassa jo paljon aineistoa, mm. Suomen maaraaportit YK:lle kestävän kehityksen toimeenpanosta (2020 ja 2016), valtioneuvoston Agenda2030-selonteot (2020 ja 2017), valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (2020), valtioneuvoston selonteko Suomen kehityspolitiikasta (2016), kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko (2021), hallituksen vuosikertomukset, kehityspoliittiset tulosraportit (2022 ja 2018), VTV:n tarkastusraportti kestävän kehityksen hallintomallista (2019), Polku2030 – Suomen kestävän kehityksen politiikan arviointi (2019), ulkoasiainhallinnon strategiset painopisteet 2018–2022 ja Suomen Agenda2030-toimeenpanon arviointi (2023).

Ulkoministeriö pyrkii omalla toiminnallaan vaikuttamaan myönteisesti maailman ja Suomen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen sekä vähentämään toimintansa kielteisiä vaikutuksia kestäväälle kehitykselle niin globaalisti kuin Suomen osalta.

2 Ulkoministeriön kädenjälki liittyen kestävän kehityksen tavoitteisiin

Koronapandemia on kevästä 2020 lähtien vaikuttanut merkittävästi kestävän kehityksen tavoitteiden (Sustainable Development Goals, SDG:t) saavuttamiseen ja kansainväliseen kehityspolitiikkaan. Useimmat kehittyvien maiden keskeiset kehityspolut (demokratia, tasa-arvo, koulutus, terveydenhuolto ml. lisääntymisterveys ja -oikeudet, työllisyys) ovat voimakkaasti hidastuneet tai kääntyneet negatiiviseksi. Toisaalta pandemia on osoittanut kestävän kehityksen tavoitteiden ja Suomen kehityspolitiikan niihin kytkeytyvien painopisteiden olevan entistäkin relevantimpia.

Rauhan rikkoutuminen Venäjän aloittaman Ukrainan sodan takia on viimeisin suuri taka-askele kestävän kehityksen toimeenpanon osalta. Sota on kasvattanut epäluottamusta eri jäsenmaiden ja toimijoiden välillä ja vaikeuttanut siten globaalia päätöksentekoa koskien keskeisiä kestävän kehityksen kysymyksiä. Sota syö myös resursseja, joita tarvittaisiin kipeästi muualla. Ukrainasta onkin lyhyessä ajassa tullut Suomen kehitysyhteistyön tärkein kohde.

Ministeriön kädenjäljestä kertoo Kehityspolitiikan tulosraportti (2022). Tämä raportti kuvaa laajemmin ja seikkaperäisemmin ministeriön toiminnan vaikutuksia kestävän kehityksen tavoitteisiin. Raportti osoittaa, että Suomen kehitysyhteistyö tuottaa tuloksia omiin arvoihin ja vahvuuksiin pohjautuvalla pitkäjänteisellä työllä, vaikka pandemia, konfliktit ja ilmastonmuutos ovat hidastaneet myönteistä kehitystä maailmalla.

2.1 Kädenjälki: SDG 4 (hyvä koulutus)

Laadukas ja inklusiivinen koulutus on yksi Suomen kehitysyhteistyön prioriteeteista. Koulutusalan kehityspolitiikalla tuetaan kestäväen kehityksen koulutustavoitteen saavuttamista maailmalla¹. Kansainvälisen yhteistyön lisäksi tuetaan myös suomalaisten järjestöjen tekemää globaalikasvatusta, joka puolestaan edesauttaa alatavoitteen 4.7 saavuttamista Suomessa. Suomen koulutusalan kehitysyhteistyön tavoitteina on, että

- opettajilla ja kouluilla on vahvistuneet edellytykset parantaa oppimista ja oppimistuloksia,
- tyttöjen, vammaisten lasten ja heikoimmassa asemassa olevien oikeus laadukkaaseen ja inklusiiviseen koulutukseen toteutuu paremmin, sekä
- nuorten työelämän kannalta relevantit valmiudet, osaaminen ja elämäntaidot ovat vahvistuneet.

YKn koulutushuippukokouksessa syyskuussa 2022 Suomi sitoutui aktiiviseen globaaliin rooliin edistääkseen oikeutta inklusiiviseen, yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen koulutukseen mukaan lukien kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen. Vuonna 2022 Suomi teki globaalissa vammaishuippukokouksessa sitoumuksen edistää systemaattisesti vammaisille inklusiivisia koulujärjestelmiä kumppanimaissa.

Eräs keskeinen saavutus vuoden 2022–2023 aikana on ollut opetukseen liittyvien innovaatiokeskusten toiminnan käynnistyminen Suomessa. Helsinkiin perustetun YK:n lastenrahasto UNICEFin innovatiivisen oppimisen keskus tavoittelee oppimisen laadun ja oppimistulosten parantamista uuden teknologian ja innovatiivisten ratkaisujen avulla, erityisesti tukemalla digitaalisten oppimiskäytäntöjen käyttöönottoa maatasolla.

Keskus pyrkii kolmen vuoden tähtämellä pilottien kautta tavoittamaan ainakin puoli miljoonaa lasta ja parantamaan heidän oppimistuloksiaan. Tavoitteena on

¹ painottaen alatavoitteita 4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7 ja 4.c

vähentää eriarvoisuutta edistämällä erityisesti tyttöjen ja vammaisten lasten sekä haurassa konteksteissa elävien lasten laadukasta koulutusta. Keskus toimi myös osaamiskeskuksena ja koulutusalan toimijoiden verkostojana Suomessa, UNICEF-in ohjelmamaissa sekä globaalilla tasolla.

Syksyllä 2021 perustettu Suomen opetusalan kehitysyhteistyön osaamiskeskus FinCEED on myös vahvistanut Suomen roolia globaalien oppimisen kriisien ratkaisussa ja edistänyt suomalaisen osaamisen hyödyntämistä opetusalan kehitysyhteistyössä. Korkeakoulutuksen kumppanuusohjelmat ovat tukeneet suomalaisten ja kehittyvien maiden korkeakoulujen välisiä yhteistyöhankkeita, joilla on kehitetty kumppanikorkeakoulujen metodologisia, pedagogisia ja hallinnollisia valmiuksia. Myös yksityisen sektorin instrumentit ovat myötävaikuttaneet koulutustavoitteen saavuttamiseen: Finnfund on tehnyt kaksi koulutussektorin sijoitusta, ja opetus on ollut Finnpartnership-hankkeissa yleisin sektori.

Suomen koulutusalan tuesta valtaosa on kohdennettu maa- ja aluekohtaisen yhteistyön kautta ja painottuu perus- sekä toisen asteen opetukseen. Koulutus on ollut keskeinen tulosalue Ukrainan, Etiopian, Mosambikin, Somalian, Palestiinan, Nepalin ja Kenian maaohjelmissa. Koulutusta tuetaan myös Syyrian kriisin ja Keskis-Aasian alueellisten ohjelmien sekä Myanmarin ja Afganistanin toimintalinjausten puitteissa. Lisäksi kumppanimaissa on tuettu suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen institutionaalista yhteistyötä ns. HEI-ICI-ohjelman kautta

Monet suomalaiset kansalaisjärjestöt, kuten Kirkon Ulkomaanapu, Pakolaisapu, Fida, Interpedia, UFF, Suomen Lähetysseura ja Pelastakaa Lapset ovat tehneet opetusalan kehitysyhteistyötä ulkoministeriön ohjelma- ja hanketuilla. Kansalaisjärjestöjen kautta tukea on kohdistunut perusopetuksen lisäksi myös ammatilliseen ja aikuiskoulutukseen ja erityisesti naisten ja tyttöjen sekä vammaisten henkilöiden oikeuksien vahvistamiseen. Vajaa viidesosa koulutussektorin tuesta vuosina 2019–2021 on kohdentunut kansalaisjärjestöjen kautta.

Ulkoministeriö on asteittain vahvistanut monenkeskistä yhteistyötä ja vaikuttamista SDG4:n edistämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä YK:n kasvatus- tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n johtamilla globaalifoorumeilla. Suomi on vaikuttanut siihen, että monenkeskiset kumppanimme, kuten EU, Maailmanpankki ja Aasian kehitys pankki, ovat lisänneet tukea inklusiviselle ja laadukkaalle koulutukselle.

Suomi rahoittaa koulutuksen kehittämistä köyhimmissä maissa tukevaa Global Partnership for Education -rahastoa vuosien 2021–2025 strategiakaudella yhteensä 25 miljoonalla eurolla, joka on maksettu etupainotteisesti vuonna 2021. Vuosina 2020–2021 Suomi rahoitti myös 6 miljoonalla eurolla Education Cannot Wait -rahastoa, joka tukee koulutusta humanitaarisissa kriisitilanteissa ja pitkittyneissä kriiseissä. Näiden rahastojen koronatuella 100 miljoonaa oppilasta pystyi jatkamaan opintojaan pandemian aikana. Heistä 48 prosenttia oli tyttöjä.

Rahoituslaitosten ja järjestöjen koulutussektorin työtä on tuettu Suomen yleistuen ja jäsenmaksujen lisäksi kohdentamalla tukea koulutushankkeisiin ja lähettämällä asiantuntijoita työn tueksi. Suomi rahoittaa UNESCO:n niin kutsuttua CapEd-ohjelmaa, joka tarjoaa teknistä tukea köyhimpien maiden opetusreformien toimeenpanoon. CapEd ohjelman tuella 25 köyhintä maata on saanut tukea koulutusreformihinsa.

Suomi tukee myös Maailmanpankin COACH-ohjelmaa, joka kehittää opettajien täydennyskoulutusta. Ohjelmassa on kehitetty opettajien täydennyskoulutuksen työkaluja, jotta täydennyskoulutus olisi aiempaa tehokkaampaa, jatkuvampaa, fokusoidumpaa ja opettajien työtä käytännössä tukevaa. Ohjelman pilotin evaluaatio valmistuu vuoden 2023 aikana ja mallia skaalataan maailmanpankin ohjelmiin maailmanlaajuisesti. Lisäksi Suomi tukee kouluruokailua Maailman ruokaohjelma WFP:n kautta. Suomen rahoittamia koulutusasiantuntijoita työskentelee mm. Maailmanpankissa, Aasian kehityspankissa, UNESCOssa ja UNICEFissa.

2.2 Kädenjälki: SDG 5 (sukupuolten välinen tasa-arvo)

Sukupuolten tasa-arvoon ja naisten ja tyttöjen oikeuksiin kohdistuva vastarinta on jatkunut aktiivisena globaalisti, ja geopolitiittiset ristiriidat ovat lisänneet naisten ja tyttöjen oikeuksien politisoitumista, mikä on entisestään korostanut Suomen roolia ja vastuuta sukupuolten tasa-arvon edistäjänä ja moniperustaisen syrjinnän vastustajana.

Ulkoministeriön tavoitteena on, että uusista kehitysyhteistyön ohjelmista ja hankkeista 85 prosenttia sisältää sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita. Tavoite on tarkoitus saavuttaa vaiheittain. Alustavien laskelmien mukaan vuonna 2022 kehitysyhteistyörahoituksesta 72 prosenttia kohdistui toimille, jotka sisälsivät sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita. Keskeisimpiä yhteistyökumppaneita tasa-arvon, naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja oikeuksien edistämiseksi ovat olleet YK:n tasa-arvojärjestö UN Women ja YK:n väestörahoitusjärjestö UNFPA.

Suomi antoi vuosina 2019-2022 UN Womenille perusrahoitusta noin 67 miljoonaa euroa, joka vastasi noin kymmentä prosenttia järjestön perusrahoituksesta. Tällä osuudella Suomi oli perusrahoittajista suurin vuosina 2020, 2021 ja 2022. Suomi antoi vuosina 2019-2021 UNFPA:lle perusrahoitusta noin 86 miljoonaa euroa. Tämä vastasi noin kahdeksaa prosenttia UNFPA:n perusrahoituksesta. Tällä osuudella Suomi oli perusrahoittajista viidenneksi suurin 2020, 2021 ja 2022. Tuki on kanavoitunut myös muiden YK-järjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja kahdenvälisen yhteistyön kautta.

Ulkoministeriö on myös käynyt poliittista vuoropuhelua ja tehnyt vaikuttamistyötä Euroopan unionissa, YK:n eri tasoilla, kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa ja kumppanimaissa sekä erilaisissa verkostoissa kuten SRHR Nexus Initiative -hankkeessa. Sukupuolten tasa-arvo on Suomen prioriteetti ihmisoikeusneuvoston jäsenenä vuosina 2022-2024.

Ulkoministeriö on tukenut pitkäjänteisesti naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia sekä pääsyä laadukkaisiin seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin. Olemme edistäneet kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta, ehkäisyä, äitiysterveystta, oikeutta turvalliseen seksiin ja tarvittaessa mahdollisuutta turvalliseen raskauden keskeytykseen. Muita tärkeitä teemoja ovat olleet kehollinen itsemääräämisoikeus, sukupuolittuneen väkivallan ehkäisy ja uhrien auttaminen. Tukea on suunnattu erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ja vammaisille henkilöille.

Ulkoministeriö on edistänyt naisten roolia myös taloudessa, erityisesti naisten työmahdollisuuksien lisäämistä sekä rahoituspalvelujen suuntaamista naisryrittäjille ja sellaisille yrityksille, jotka suuntaavat tuotteensa ja palvelunsa naisille. Olemme edistäneet naisten osallistumista päätöksentekoon kaikilla tasoilla ja vahvistaneet naisten vaikutusmahdollisuutta rauhan ja turvallisuuden kysymyksiin.

Ulkoministeriö on korostanut puuttumista sukupuolten epätasa-arvon juurisyinä oleviin syrjiviin rakenteisiin ja sosiaalisiin normeihin. Miehillä ja pojilla on keskeinen rooli tässä muutosprosessissa. Olemme painottaneet myös sukupuolen ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksien risteävyyksistä johtuvan syrjinnän kitkemistä.

Ulkoministeriö on vaikuttanut teknologian ja tasa-arvon kysymyksiin osana Teknologia ja innovaatiot tasa-arvon puolesta -toimintakoalition johtoa globaalissa Generation Equality -prosessissa, jota YK:n tasa-arvojärjestö UN Women koordinoi. Ulkoministeriö on suunnannut kehitysrahoitusta teknologiaa ja tasa-arvoa edistävään työhön sekä vaikuttanut tematiikan edistämiseksi kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti YK:ssa ja EU:ssa. Teeman merkittävydestä kertoo se, että vuonna 2023 Naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) istunnon pääteema oli teknologia, innovaatiot ja koulutus. Suomi osallistui istuntoon aktiivisesti yhtenä EU:n neuvottelijoista sekä järjestämällä tilaisuuksia.

ESIMERKKEJÄ TULOKSISTA:

Sukupuolten tasa-arvoa edistäviä lakeja astui voimaan 23 maassa yksinomaan vuonna 2021. Naisten osuus maailman kansanedustajista on jatkanut nousua ja oli 25,6 prosenttia vuonna 2021. Tasavertaiseen poliittiseen ja taloudelliseen osallistumiseen on kuitenkin vielä matkaa. Naisten globaali työllistymisaste on selvästi alhaisempi kuin miehillä, ja palkkaero sukupuolten välillä on 23 prosenttia miesten hyväksi.

YK:n väestörahassto UNFPA on ehkäissyt 60 miljoonaa suunnittelematonta raskautta, 160 000 äitiyskuolemaa ja 16,9 miljoonaa vaarallista aborttia ja 22 miljoonaa nuorta on päässyt seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelujen piiriin ja 351 tyttöä on pelastettu sukuelinten silpomiselta vuosina 2019–2021.

YK:n lastenrahassto UNICEF tekee työtä lapsen oikeuksien toteutumiseksi. Viime vuonna UNICEF:in palvelut tavoittivat 336 miljoonaa lasta aliravitsemuksen ehkäisemiseksi.

YK:n kehitysohjelma UNDP työskentelee köyhyyden poistamiseksi ja kestävästä kehityksen saavuttamiseksi. Vuosien 2018–2021 aikana UNDP:n tuella 71 miljoonaa ihmistä pääsi peruspalvelujen piiriin ja 38 miljoonaa uutta äänestäjää rekisteröityi kolmessakymmenessä maassa. Heistä 80 prosenttia oli naisia. UN Women yhdessä

YK:n ruokaohjelman WFP:n, YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n ja Kansainvälisen maatalousrahaston IFAD:n kanssa tuki 62 108 maaseudun naista suurempaa tuotantoresurssien omistajuutta ja hallintaa vuonna 2021.

Suomi on avainasemassa EU:n sukupuolirakenteita muuttavan työn vetäjänä. Ulkoministeriö on varmistanut EU:ssa ja YK:ssa, esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvostossa, että sukupuolten tasa-arvoon liittyvää kieltä ja standardeja ei heikennetä, vaikka vastarinta kasvaa alati.

2.3 Kädenjälki: SDG 13 (ilmastotekoja)

Ilmastodiplomatian kansainvälinen merkitys on noussut, ja Suomi kuuluu sekä EU:ssa että YK:ssa kunnianhimoista ilmastodiplomatiaa ajavien maiden joukkoon. Työllä pyritään ennen kaikkea varmistamaan, että ilmaston lämpeneminen saadaan rajattua 1,5 asteeseen Pariisin sopimuksen mukaisesti. Ilmastodiplomatia tehdään miltei kaikilla ulkoministeriön toimialaan kuuluvilla sektoreilla: ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, kauppa- ja kehityspolitiikassa sekä maakuvatyössä. Venäjän hyökkäyssota on alleviivannut vihreän siirtymän merkitystä myös turvallisuuskykyksenä.

Ilmastodiplomatialla on pyritty kannustamana etenkin suurimpia päästäjiä kiristämään ja tiukentamaan päästövähennystavoitteitaan. Suomen ilmastodiplomatia on edistänyt maailmanlaajuisia oikeudenmukaista vihreää siirtymää, tuonut kansainvälisesti esiin Suomen ilmasto-, ympäristö- ja kiertotalousratkaisuja, edistänyt ilmastonmuutoksen, luontokadon sekä vesikysymysten tuomista vahvemmin osaksi eurooppalaista ja kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa sekä tukenut kehittyviä maita ilmastonmuutoksen hillinnässä, siihen sopeutumisessa sekä luontokadon pysäyttämisessä.

Ulkoministeriö on painottanut ihmisoikeusperustaista ja inklusiivista lähestymistapaa kaikessa ilmastotyössä. Naisten ja tyttöjen, alkuperäiskansojen samoin kuin haavoittuvien ryhmien kuten vammaisten ihmisten asema ja vaikutusmahdollisuudet on pyritty huomioimaan ilmastotyössä. Suomi on edistänyt kunnianhimoista kansainvälistä vesipolitiikkaa ja osallistui YK:n vesikonferenssiin 2023 sekä sen

valmisteluihin aktiivisesti. Suomi on tuonut esiin veden ja ilmastonmuutoksen yhteyttä ja asettanut muun muassa edustajan arvovaltaiseen kansainväliseen vesi- ja ilmastojohtajien paneeliin.

Suomen julkinen kansainvälinen ilmastorahoitus on osa globaalia vastuunkantoa sekä YK:n ilmastosopimusten velvoitteita. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti Suomi on pyrkinyt kasvattamaan kansainvälistä ilmastorahoitustaan. Ulkoministeriö julkaisi maaliskuussa 2022 Suomen julkisen kansainvälisen ilmastorahoituksen toimeenpanon suunnitelman. Toimintasuunnitelman toteutuksesta raportoidaan eduskunnalle vuosittain ilmastovuosikertomuksen yhteydessä. Tiedot Suomen julkisesta kansainvälisestä ilmastorahoituksesta vuonna 2022 tulevat saataville syyskuussa 2023, jolloin ne raportoidaan Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:lle ja EU:lle.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi on myös pyrkinyt kohti hillintä- ja sopeutumisrahoituksen tasapainoa kansainvälisessä ilmastorahoituksessaan. Vuonna 2021 sopeutumisen osuus oli 47 prosenttia ja hillinnän 53 prosenttia, kun osuudet vuonna 2020 olivat 41 ja 59 prosenttia. Lahjamuotoinen tuki kehittyvien maiden hillintä- ja sopeutumistoimiin on tasapainossa. Noin puolet Suomen kansainvälisestä ilmastorahoituksesta on laina- ja pääomamuotoista sijoitusrahoitusta. Tämän avulla moninkertaistetaan julkisen rahoituksen vaikutukset. Suomi on tehnyt vuosina 2021–2022 merkittäviä lisäpanostuksia sopeutumisrahoitukseen: vuonna 2021 7 milj. euroa sopeutumisrahastoon (Adaptation Fund) sekä vuonna 2022 3 milj. euroa Systematic Observations Financing Facility –rahastoon, joka tukee säähavaintoverkoston ja -palveluiden rakentamista erityisesti vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa.

Suomi liittyi vuonna 2021 nk. Champions Group on Adaptation Finance –ryhmään muiden sopeutumisrahoituksen edelläkävijämaiden rinnalle. Ryhmä haluaa parantaa sopeutumisrahoituksen laatua, määrää ja saatavuutta erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden osalta. Ulkoministeriö järjesti huhtikuussa 2022 Lahdessa ministeritason kokouksen, johon kutsuttiin useita kehitysministereitä ja korkean tason osallistujia mm. EU:sta, OECD:stä ja kansainvälisistä ilmastorahastoista. Suomi myös osallistui Sharm el-Sheihin ilmastokokouksessa vuonna 2022 ryhmän sivutapahtumiin ja osoitti tukensa paikallisesti johdetun sopeutumisen periaatteille.

2.4 Kädenjälki: SDG 16 (rauha, oikeuden- mukaisuus ja hyvä hallinto)

DEMOKRATIA, OIKEUSVALTIO JA IHMISOIKEUDET:

Demokraattisten instituutioiden, oikeusvaltion ja kansalaisyhteiskunnan tilan kehitystrendi on ollut laskeva jo useamman vuoden. Koronapandemia ja Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa ovat heikentäneet tilannetta ja syventäneet jakolinjoja. Suomi on vahvistanut toimintaansa demokratian, ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskunnan toimintavapauksien puolesta kotimaassa ja kansainvälisesti sekä kahdenvälisesti että monenvälisessä toiminnassa niin YK:ssa, EU:ssa kuin kansainvälisissä aloitteissa, kuten Generation Equality tai Yhdysvaltojen demokraattiahuippukokoukset. Ukrainalle Suomi on myöntänyt humanitaarista apua ja kehitysyhteistyötä 140 miljoonaa euroa helmikuussa 2022 alkaneen sodan ensimmäisen vuoden aikana.

Demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien vahvistaminen vaatii pitkäjänteistä työtä, joka edellyttää myös uusien teemojen, kuten teknologiakehityksen vaikutusten huomioimista. Ulkoministeriö ja ulkoministeriön tukemat suomalaiset toimijat ja keskeiset kansainväliset ja paikallistason kumppanit ovat pääosin kyenneet toimimaan tuloksellisesti.

Ulkoministeriö on panostanut erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistämiseen ja syrjinnän vastaiseen toimintaan. YK:n tasa-arvojärjestö UN Women ja paikalliset kansalaisjärjestöt ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

Muun muassa Demo Finlandin ja International IDEA:n kautta ulkoministeriö on edistänyt eri väestöryhmien, erityisesti naisten ja vammaisten ihmisten tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia ja puoluerajat ylittävää moniarvoista poliittista keskustelua. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön kautta Suomi on tukenut oikeusapujärjestelmien rakentamista ja kansalaisten oikeusturvan parantamista

kumppanimaissaan. Ulkoministeriön kehitysyhteistyörahoituksella toimiva Helsingin yliopiston Oikeusvaltiokeskus on vahvistanut Suomen demokraatia- ja oikeusvaltioyhteistyötä kehittyvien maiden kanssa.

Suomen jäsenyys YK:n Ihmisoikeusneuvostossa vuosina 2022–24 vahvistaa ulkoministeriön mahdollisuuksia toimia ihmisoikeuksien edistämiseksi. Suomi on sitoutunut ihmisoikeuspuolustajien aktiiviseen tukemiseen ja vahvistaa ihmisoikeuksien kansainvälisten ja alueellisten valvontajärjestelmien toimintaa ja rankaisemattomuuden vastaisia toimia sekä uhrien suojelua ja asemaa.

Ulkoministeriö on vahvistanut vapaan, itsenäisen ja moniäänisen kansalaisyhteiskunnan kykyä toimia tehokkaasti ja osallistua päätöksentekoon. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen edistää hyvän hallinnon periaatteita ml. demokraattista hallintoa, läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta, joka puolestaan edistää rauhanomaisten ja demokraattisten yhteiskuntien kehittymistä.

RAUHANVÄLITYS, RAUHAN RAKENTAMINEN JA KRIISINHALLINTA:

Yhä merkittävämpi osa Suomen kehitysyhteistyöstä toteutetaan hauraissa valtioissa ja tilanteissa, joissa yhdistyvät sekä konfliktien, ilmastonmuutoksen ja köyhyyden väliset yhteydet, että niiden seuraukset. Samalla korostuu myös tarve humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhanrakentamisen keskinäisen koordinaation ja johdonmukaisuuden vahvistamiseen (kolmoisneksus), jonka tueksi ulkoministeriö laati ohjeistuksen vuonna 2022.

Ulkoministeriön kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keskiössä on vahvistaa yhteiskuntien vakautta tukemalla inklusiivisia rauhanprosesseja, konfliktien rauhanomaista ratkaisua, oikeusvaltiokehitystä ja demokraattista päätöksentekoa keinoina pysyvän rauhan luomiseen. Suomi tuottaa turvallisuutta ja kantaa vastuuta kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä osallistumalla kansainväliin sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan tehtäviin. Tukemalla konfliktien ratkaisua, konfliktien jälkeistä vakauttamista ja turvallisten yhteiskuntien rakentamista edistetään osaltaan demokratian, hyvän hallinnon ja ihmisoikeuksien toteutumista parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi.

Ulkoministeriön Rauhanvälityskeskuksen toiminta heijastaa konfliktinehkäisyn ja rauhanvälityksen asemaa yhtenä Suomen ulkopoliittikan painopistealueista. Rauhanvälityskeskuksen verkostomainen toimintatapa, syventyvä yhteistyö suomalaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa, sekä ulkoministeriön toimijuus ovat

vahvistaneet Suomen rauhanvälitysprofiliia. Suomi tunnetaan mm. vesidiplomatiasta, työstä naisrauhanvälittäjäverkostojen vahvistamiseksi, sekä nuorten ja uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden myönteisen roolin edistämisestä. Vuoden 2022 National Dialogues -konferenssi Helsingissä toi yhteen korkean tason poliittisia osallistujia ja konflikteista kärsivien maiden paikallisia rauhanvälitystoimijoita, ml. vammaisia henkilöitä.

Vuonna 2022 ulkoministeriö aloitti työn Suomen kansallisen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmansa päivittämiseksi. Maaliskuussa 2023 julkaistun neljännen toimintaohjelmansa (2023–2027) mukaisesti Suomi korostaa edelleen tarvetta vahvistaa naisten, nuorten ja vammaisten mahdollisuuksia osallistua rauhaan ja turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Toimintaohjelman läpileikkaavia teemoja ovat naisten osallistumisen, tietopohjaisuuden sekä kumppanuuksien vahvistaminen sekä ilmasto- ja ympäristökysymysten huomiointi. Ulkoministeriö on tukenut useissa maissa niiden kansallisten Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmien laadintaa ja toimeenpanoa. Useat suomalaiset kansalaisyhteiskunnan toimijat sekä YK ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita tässä työssä.

2.5 Kädenjälki: SDG 17 (yhteistyö ja kumppanuus)

Alustavien tietojen mukaan Suomen virallinen kehitysyhteistyö (ODA) oli vuonna 2022 1,534 miljardia euroa, vastaten noin 0,58 prosenttia Suomen bruttokansantulosta. Ensimmäistä kertaa Suomen historiassa muu kehitysyhteistyö (johon kuuluu muun muassa Suomen osuus EU:n kehitysyhteistyöbudjetista sekä laina- ja sijoitusmuotoinen tuki) oli määrältään varsinaista kehitysyhteistyötä suurempi. Eniten kasvoivat pakolaismenot, jotka kohdistuivat lähes täysin tilapäistä suojelua saaneisiin ukrainalaisiin.

Osa Suomen virallisesta kehitysyhteistyöstä on tehty laina- ja investointimuotoisina finanssisijoituksina, joiden avulla voidaan mobilisoida lisää rahoitusta useista eri lähteistä. Finanssisijoitusten avulla on pyritty mahdollisuuksien mukaan myös lisäämään investointeja vähiten kehittyneissä maissa. Myös velkahelpotukset Maailmanpankin ja Afrikan kehitysrahaston kautta ja yksittäisille maille ovat täydentäneet kehitysmaiden rahoitusta.

Suomi toteutti Verotus ja kehitys -toimintaohjelmaa 2020–2023 ja saavutti vuonna 2022 tavoitteen tuen kaksinkertaistamisesta. Suomi on tukenut kehittyvien maiden verotuskyvyn ja -osaamisen vahvistamista sekä laittomien rahavirtojen torjumista erityisesti Afrikassa. Toiminnalla Suomi on myös pyrkinyt varmistamaan, että kehitysyhteistyövaroin tuettavat yritykset noudattavat verovastuullisuuden ja avoimuuden kriteereitä. EU:ssa, OECD:ssa ja YK:ssa Suomi on toiminut aktiivisesti aggressiivisen verosuunnittelun, veronkierron ja haitallisen verokilpailun hillitsemiseksi. Suomi on toiminut aktiivisesti myös EU:n veroparatiisilistan kehittämisessä.

Suomi on ylläpitänyt ja vahvistanut maan monenkeskisen, sääntöpohjaisen kauppajärjestelmän toimivuutta. Suomi on tukenut mm. kehitysyhteistyön keinoin kehitysmaiden pyrkimyksiä integroitua paremmin kansainväliseen kauppajärjestelmään ja hyötyä enemmän kaupan mahdollisuuksista kestävästä kehityksensä edistämiseksi. Suomi on vaikuttanut siihen, että Euroopan unioni edistää avointa kansainvälistä kauppaa. EU:n on tärkeää laajentaa kahdenvälisten kauppasopimusten kattavuutta Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa sekä vahvistaa kauppasopimukseen sisältyvien kestävästä kehityksen tavoitteiden sitovuutta ja seuranta. Suomi tukee EU:n myöntämää vähiten kehittyneiden maiden tullitonta ja kiintiötöntä pääsyä EU:n markkinoille.

Suomen kehityspolitiikan yksi keskeinen tavoite on teknologian ja innovaatiotoiminnan parempi ja kokonaisvaltaisempi hyödyntäminen kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä tavoitetta on tuettu mm. YK:n, EU:n ja yksityisen sektorin kautta, vahvistamalla kansainvälisten järjestöjen sekä kehittyvien maiden omaa innovaatiotoimintaa sekä kykyä soveltaa ja kehittää uutta teknologiaa. Suomi on tehnyt aktiivista työtä kehitys- innovaatiopolitiikkajohdonmukaisuuden kehittämiseksi. Yksityissektorin yhteistyön instrumenttien sekä laina- ja sijoitusmuotoisen tuen avulla on tuettu yritystoiminnan kautta tapahtuvaa teknologian ja osaamisen siirtoa, yksityisiä investointeja kehitysmaihin sekä yritysten kykyä ottaa osaa globaalien haasteiden ratkaisemiseen. Suomi on tukenut kehittyvien maiden talouksien digitaalista siirtymää ja vahvistaa eri toimijoiden teknologista ja innovaatiokapasiteettia.

Yhdessä valtionhallinnon toimijoiden ja muiden kumppaneiden kanssa ulkoministeriö on rakentanut Suomeen YK:n tutkimus- ja innovaatiotoiminnan keskittymää. Suomesta käsin toimivat YK:n yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitos UNU-WIDER, UN Global Pulse ja UNICEFin innovaatiohubit tuottavat kestävästä kehitystä tukevaa uutta tietoa, teknologisia ratkaisuja ja innovaatioita YK:n ja kehitysmaiden

käyttöön. UNICEFin uudet innovaatiohubit edistävät oppimisen ja innovatiivisen rahoituksen ratkaisuja sekä tarjoavat mahdollisuuden monialaiseen yhteistyöhön.

Suomi on sitoutunut kehitysyhteistyön tuloksellisuusperiaatteiden (kehitysmaan omistajuus, tuloksiin tähtääminen, laajapohjainen kumppanuus, läpinäkyvyys ja molemminpuolinen tilivelvollisuus) toimeenpanoon ja osallistuu toimeenpanoa koskevaan seurantaan ja politiikkavaikuttamiseen OECD:n ja EU:n kautta. Vuosien 2020–2022 aikana uudistettu kehitysyhteistyön tuloksellisuuden seurantajärjestelmä, jossa painotetaan eri yhteiskuntaryhmien laajaa osallistumista ja tulosten vahvempaa hyödyntämistä kehittyvien maiden politiikkoja ohjaavina elementteinä, otettiin käyttöön alkuvuodesta 2023. Seurantajärjestelmä tuottaa tietoa seuraavien kestäväen kehityksen tavoitteiden tuloksista: SDG 17.15, SDG 17.16 ja SDG 5.c.

Suomi on tukenut kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia ja edistänyt ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa. Suomi toimeenpanee [OECD:n Kehitysyhteistyökomitean \(DAC\) suositusta kansalaisyhteiskunnan tilan ja toimijuuden tukemiseksi kehitysyhteistyössä](#) (koskee myös humanitaarista apua). Olemme tukenet kansalaisjärjestöjen pitkäjänteistä, monialaista kehitysyhteistyötä ja kannustamme monitoimijayhteistyön jatkuvaan kehittämiseen. Olemme painottaneet kansalaisjärjestöjen toimintaa vähiten kehittyneissä maissa ja haurailta alueilla. Tilasto-osaamisen vahvistaminen sekä tuki luokitellun tiedon mittaamiseen ovat osa kehitysyhteistyöhankkeita.

3 Ulkoministeriön jalanjälki eli toiminnan negatiiviset ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset toimintaympäristöön, sekä pyrkimykset jalanjäljen pienentämiseen

3.1 Ekologinen ulottuvuus

Valtiokonttori työstää valtionhallinnon hiilijalanjälkiarvion tuottamista yhdessä konsernitoimijoiden kanssa, jonka johdosta tässä raportissa ei erikseen käsitellä ulkoministeriön hiilijalanjälkeä. Ajankohtaiset tiedot valtionhallinnon hiilijalanjälkeä kuvaavan datapankin perustamisesta esitetty [valtiokonttorin sivustolla](#).

Ulkoasianhallinnon (kattaa sekä ministeriön että ulkomaanedustustot) ensimmäinen ympäristöohjelma julkaistiin vuonna 2013. Ulkoasianhallinto on siitä lähtien pyrkinyt järjestelmällisesti edistämään ympäristötavoitteita toiminnassaan. Viimeisin päivitys ympäristöohjelmaan tehtiin kausille 2021–2030.

Ulkoministeriössä toimii vapaaehtoinen ryhmä – ekotiimi, jonka tehtävänä on mm. seurata ja koordinoida ohjelman toimeenpanon etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja tehdä tarvittaessa ehdotuksia uusista toimenpiteistä.

Ekotiimi on koostanut vuosittain ministeriön johdolle seurantaraportin ympäristöohjelman toteutumisesta ulkoasiainhallinnossa. Raportin käsittelyn yhteydessä on myös määritetty seuraavan kauden painopistealueet.

KOOSTE YMPÄRISTÖOHJELMAN TOTEUTUMISESTA:

Ulkoministeriö ja Suomen ulkomaanedustustot maailmalla osallistuivat yhdeksännen kerran Motivan energiansäästöviikkokampanjaan, jossa yhtenä keskeisenä teemanä oli ”Astetta alemmas”.

Vuonna 2022 perustettiin valtioneuvoston yhteinen ympäristöverkosto, jossa on jäseniä kaikista ministeriöistä ja valtioneuvoston kansliasta. Ulkoministeriö on mukana verkostossa kahden jäsenen voimin. Verkoston tavoitteena on pienentää hiilijalanjälkeä valtioneuvostotasolla kotimaassa.

Matkustamisessa ja korkean tason vierailujen ja konferenssien valmisteluissa ja toteutuksessa on pyritty huomioimaan kestävyys- ja ympäristönäkökohdat matkustus-, kuljetus- ja tarjoilujärjestelyissä. Delegaatioiden koot pyritään pitämään pieninä ja kokousmatkat korvaamaan etänevotteluilla.

Ulkoministeriön konferenssitiimi aloitti toimintansa maaliskuussa 2023. Tiimissä on jäseniä kaikista osastoista ja palveluista. Konferenssitiimi koulutetaan huomioidaan ympäristövastuullisuus kaikessa tapahtumatuotannossa ulkoministeriössä.

Protokollapalveluiden digitalisaatiohankkeen ensimmäisen vaiheen käyttöönotto tapahtui vuoden 2022 lopussa. Vuoden 2023 alussa käynnistettiin sähköistämisen toinen vaihe, jossa ulkovaltojen edustustojen arvonnalisäveropalautushakemukset välitetään protokollapalveluiden käsiteltäväksi sähköisesti. Sähköistämällä edistetään edelleen paperinkulutuksen vähentämistä, hyödynnetään sähköisten työvälineiden käyttöä, vähennetään liikkumisesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia sekä tehostetaan hyvää hallintoa.

Ympäristötavoitteita on pyritty edistämään ulkoasiainhallinnon hankinnoissa systemaattisesti. Edustustojen ajoneuvohankinnoissa otetaan huomioon käyttövoiman valinta ja elinkaarikustannukset. Muissa tuoteryhmissä huomiota on kiinnitetty valmistusmateriaaleihin, elinkaareen, energiatehokkuuteen ja kierrätettävyyteen. Suomen ulkomaanedustustojen kiinteistöhankeiden suunnittelussa on kiinnitetty huomiota energiatehokkuuden lisäksi myös uusiutuvan energian käyttöön. Muun muassa Abujan edustustoon Nigeriassa on suunnitteilla varaava aurinkosähkövoimala.

Ulkoministeriön laaja johtoryhmä käsitteli helmikuussa ulkoministeriön ekotiimin esitystä kauden 2023 painopistealueista. Kaudella 2023 keskitytään erityisesti kaikissa kokouksissa ympäristövastuullisuuteen, jalanjäljen pienentämiseen matkustamisessa, ruokahävikin pienentämiseen sekä kiertotalousajattelun edistämiseksi henkilöstön keskuudessa.

3.2 Sosiaalinen ulottuvuus

Ulkoministeriön henkilöstöstrategialla vuosille 2021–2025 tuetaan ministeriön strategisten tavoitteiden toteutumista, johtamista, henkilöstön työhyvinvointia ja kehittämistä.

Ulkoministeriön henkilöstöstrategian 2021–2025 painopistealueet ovat:

1. Työmme kohdennetaan tärkeimpiin tavoitteisiin.
2. Tuemme työn organisoinnilla ja tiimi- ja ryhmäkäytänteillä osaamisen kehittymistä ja työhyvinvointia.
3. Hyvän vuorovaikutuksen, kuuntelun ja arvostavan dialogin kautta vahvistamme yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhdenvertaisuus ja monimuotoisuus toteutuvat yhdessä.

Ulkoministeriö tarjoaa säännöllisesti nuorille mahdollisuuden tutustua työskenteelyyn ja uraan ulkoasianhallinnossa tarjoamalla korkeakouluharjoittelu- ja kesätyöpaikkoja. Vuosittain ministeriö tarjoaa n. 60 harjoittelupaikkaa ja 40 kesätyöpaikkaa.

Hyvinvoiva, motivoitunut ja omistautunut henkilöstö on ulkoministeriön tärkein voimavara jatkossakin. Ulkoministeriön henkilöstöhallinnossa toimiva henkilöstön kehittämis- ja työhyvinvointiyksikkö tukee esimiehiä ja työyhteisöjä työhyvinvoinnin kehittämisessä, organisaatiomuutoksissa sekä ongelmien ratkaisussa.

Korkeatasoinen osaaminen ja sen jatkuva kehittäminen sekä uudistaminen ovat ulkoministeriön keskeinen ja tärkein voimavara. Ulkoministeriön koulutussuunnitelma on laadittu valtioneuvoston osaamis- ja kehittämissuunnitelman pohjalta. Painopistealueita ovat mm. peruskoulutuksen edelleen kehittäminen, hybridi- ja monitilatyöskentelyn valmennusten lisääminen sekä johtamis- ja digitaitojen kehittämiseen tähtäävät koulutukset. Oman koulutustarjonnan lisäksi käytössä ovat laajasti valtioneuvoston ja muiden toimijoiden, kuten kehittämiskekus HAUSin,

Kurssitarjonta. On myös valikoituja koulutusmahdollisuuksia ulkomailla, esimerkiksi EU:n ulkosuhdehallinnon tarjoamat koulutukset. Ulkoministeriö pyrkii lisäämään verkkokursseja ja näin laajentamaan myös ulkomaanedustustoja parhaiten tukevaa omaehtoista opiskelua.

Ulkoministeriöllä on henkilöstöpoliittinen (2022–2023) sekä toiminnallinen (2023–2027) yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on edistää hallituksen tasa-arvo-ohjelman toteutumista. Henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on vahvistaa henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskokemusta, edistää työn ja yksityiselämän yhteensovittamista, vahvistaa työnhyvinvointia, ehkäistä epäasiallista kohtelua ja häirintää työyhteisöissä sekä edistää työyhteisöjen monimuotoisuutta ja niiden johtamista ulkoasiainhallinnossa.

Työyhteisöongelmien ratkaisemiseksi ja häirinnän nollatoleranssin toteuttamiseksi ministeriössä noudatetaan valtioneuvoston Varhaisen tuen -mallin lisäksi ministeriön omaa vastuullisen työkäyttäytymisen opasta.

Suomi on sitoutunut seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa. Ulkoministeriö on laatinut aihetta koskevat toimintatavat sekä sisäisen ohjeistuksen. Seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän ehkäisyä on vahvistettu mm. kehittämällä riskienhallintaa ja kouluttamalla henkilökuntaa.

3.3 Taloudellinen ulottuvuus

BUDJETOINTI:

Ulkoministeriöllä ei ole erillistä virallista vastuullisuusbudjettia, vaan rakenne noudattaa yleistä budjettirakennetta ja vastuullisuutta koskeva rahoitus ja toimenpiteet ovat osa sitä.

Valtion budjetissa ulkoministeriön hallinnonalan pääluokan 24 selvitysosassa on kuvattu ulkoministeriön toiminnan läpileikkaavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuoden 2023 osalta seuraavasti sisältäen myös Agenda2030:n tavoitteiden edistämisen:

- Ulkoasiainhallinto edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia.
- Ulkoasiainhallinto edistää Agenda2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi.
- Ulkoasiainhallinto edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää.
- Ulkoasiainhallinto työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen vahvistamiseksi.
- Ulkoasiainhallinto edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin.

Ulkoministeriön hallinnonalalla edistetään vuoden 2023 talousarvioesityksessä hiilineutraaliustavoitetta globaalisti yhteensä arviolta noin 364 milj. eurolla, mikä vastaa lähes vuoden 2022 tasoa. Kehitysyhteistyöhankkeita, joiden osa- tai päätaivoitteena on ruokaturva, veden ja energian saatavuus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö, tuetaan arviolta 288 milj. eurolla kehitysyhteistyövaroista. Kehitysyhteistyön finanssisijoituksista tuetaan 130 milj. eurolla YK:n kestävä kehitys tavoitteita tukevia hankkeita ja ohjelmia. Finanssisijoituksista ilmastorahoitukseen on tarkoitus kohdentaa n. 75 prosenttia. Finnfundin pääoman korotuksesta 10 milj. eurolla tuetaan ilmastohankkeita arviolta n. 5 milj. eurolla. Lisäksi tuetaan pääluokkaan osoitetuista muista määrärahoista muita hiilineutraaliustavoitteita tukevia hankkeita.

HANKINNAT:

Ulkoministeriö noudattaa hankintatoimessa julkisille hankinnoille asetettuja EU:n direktiiviin, lainsäädäntöön ja valtioneuvoston periaatepäätöksiin perustuvia velvoitteita vastuullistavoitteiden edistämiseksi.

Ulkoministeriön ja edustustojen hankinnoissa tuotteille ja palveluille asetettavat vastuullisuustavoitteet koskevat pääasiassa ympäristötavoitteita. Ne liittyvät yleensä energiatehokkuuteen, käyttövoimaan, valmistusmateriaaleihin, kierrätettävyyteen ja elinkaareen. Tarjoajille ja sopimuskumppaneille asetetaan vaatimuksia, joilla varmistetaan sosiaalisten näkökohtien toteutumista kuten työelämän perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien noudattamista sekä yhteiskuntavelvoitteiden hoitamista harmaan talouden torjumiseksi.

4 Kuvaus raportin laadintatavasta

Ulkoministeriön johtoryhmä vahvisti 27.4.2021 järjestetyssä kokouksessaan ministeriön osalta raportoitavat kestävä kehityksen tavoitteet, jotka on valittu myös tämän raportin aiheiksi. Vastuullisuusraportin laadintaa varten perustettiin ryhmä, jonka puitteissa sovittiin raportin laatimisen käytännön järjestelyistä. Raportin laatimiseen liittyvään työhön ovat osallistuneet kehityspoliittinen osasto, poliittinen osasto, kansainvälisen kaupan osasto, viestintäosasto, hallintopalvelut, oikeuspalvelu, protokollapalvelut, talousyksikkö sekä suunnittelu- ja tutkimusyksikkö.